

Lliçons sobre fauna o espectacle?

L'exhibició de la natura, precisament per reivindicar-ne la importància, pot fer caure en alguna contradicció, com ara la banalització de l'espectacle. Cal interrogar-nos sobre si la visió que hom ens dóna dels animals en acció al zoo no cau en l'espectacle banal.

Darrerament, en el nostre context —d'un país en què algunes ciutats han prohibit l'exhibició d'animals salvatges al circ perquè consideren que és una pràctica degradant—, també s'ha debatut si la manera com els dofins apareixen davant el públic, al zoo de Barcelona, no era un espectacle buit que servia de ben poca cosa a l'hora d'informar-nos de l'etologia d'aquest mamífer marí. Un seixantena d'associacions i ciutadans de renom van signar fa poc temps un manifest en què denunciaven que els dofins feien de pallaso en l'espectacle del zoo i, en conseqüència, demanaven que s'acabés. En un manifest, asseguraven que en l'espectacle es donava una visió “simplista” d'aquests animals. A parer seu, la sessió de salts i acrobàcies que han de fer els dofins “anul·la i ridiculitza qualsevol suposat compromís amb l'educació”.

L'associació conservacionista Depana, en una anàlisi elaborada sobre l'espectacle, ha constatat que els dofins, obligats a fer diverses representacions cada dia de la setmana, són protagonistes d'unes sessions que “no representen cap enriquiment ambiental i no són dissenyades per a garantir el benestar dels animals, sinó que es tracta de la repetició d'exercicis apresos prèviament i de caràcter circense, destinats a l'entreteniment del públic”.

Espectacle? Des del zoològic de Barcelona, Maria Teresa Abelló, la biòloga conservadora responsable de l'àrea de mamífers marins, d'entrada nega que es puguin considerar espectacles les sessions que duen a terme els dofins. Fins i

tot considera “una ofensa” la comparació amb allò que es pot veure en un circ. Segons afirma, “en aquestes sessions ens proposem de promoure el joc, un joc d'interacció per a afavorir l'enriquiment social dels animals”. Amb tot, després del manifest dels crítics amb la forma d'acostar-nos als dofins, la intervenció dels mamífers marins sembla haver renunciat a alguns trets que la feien més espectacular. Depana havia arribat a analitzar fil per randa l'actuació dels dofins, i havia fet diverses constatacions: durant el 82,1% del temps que eren en actiu, uns trenta minuts, els cetacis només feien acrobàcies com ara xutar o saltar obstacles (20%) o més activitats que podríem considerar de tipus circense (61,5%), mentre que el temps dedicat

a l'educació ambiental, sempre segons aquestes observacions de Depana, no passava del 17,9%.

Segons Maria Teresa Abelló, exercicis que es poden considerar “espectaculars”, com l'splash, “és bo que els animals els facin, perquè els ajuda a alliberar estrès”. Abelló defensa el tarannà totalment educatiu d'aquests exercicis, en què “el públic que ens visita pot veure quina és la morfologia de la conducta dels animals i quina mena d'interacció poden establir amb els curadors. En definitiva, poden comprovar clarament que aquesta classe de cetacis són animals molt intel·ligents i que les seves necessitats són diferents de les d'una gallina”. Havent tornat de la recent conferència que ha celebrat a Anvers (Bèlgica) l'Associació Europea de Zoos i Aquaris (EAZA), Maria Teresa Abelló defensa que “el zoo de Barcelona sempre ha tingut una voluntat eminentment educativa, per damunt d'allò que algú vulgui concebre com un espectacle. És clar que calia esperar el moment adequat per a fer canvis en el maneig dels dofins.” L'avinentosa ha permès que ara, en l'activitat dels dofins, s'alternin sessions en què es treballa més la interactivitat de l'animal amb el seu

Una tradició mil·lenària

La decisió que prohibeix als circs d'obligar els animals salvatges a fer salts i tombarelles en públic ha obert un debat que és de mal tancar. Carles Raluy, propietari del Circ Raluy, considera que no té gaire sentit de prohibir ara la tradició mil·lenària de treballar amb animals. En valorar els arguments d'associacions conservacionistes, que en el xou circense amb animals hi veuen una forma d'exploatació intolerable, diu que “moltes espècies animals es conserven al planeta gràcies als circs”. Algunes dades serveixen per a reforçar aquesta afirmació categòrica: només a Europa hi

ha 7.000 tigres en propietat de circs, “i tots en perfecte estat de salut”, com remarca Raluy, mentre que entre l'Índia i la Sibèria n'hi ha 500, i tots en perill d'extinció. A més, el tigre captiu del circ té una esperança de vida d'uns vint anys, contra els catorze del que viu en estat salvatge, assetjat per la invasió humana del seu hàbitat. Raluy, en referir-se als seus lleons marins, assenyala que estan més segurs a les piscines del circ que no pas en plena natura, on “com que no són protegits pel tractat de Washington, els maten a cops de bastó perquè no es mengin el peix que pesquen els

EL TEMPS

L'espectacle de dofins al zoo de Barcelona ha estat qüestionat per diverses associacions.

homes". Per convèncer del seu inqüestionable amor pels animals, Raluy explica sovint la història d'una goril·leta que va comprar fa 24 anys al Camerun: "Va ser una més de la família, dormia amb nosaltres, ens acompanyava a comprar, menjava a taula. Per a nosaltres era un ésser humà." S'acusa els domadors de fer servir el càstig físic per ensinistrar tigres i lleons: "No és cert, els ensenyen a saltar per un cercle o a seure sobre un tamboret seguint la flaire d'un tros de carn lligada a una canya." No els resulta estressant de viatjar arreu: "Els encanta viatjar; sí que els estressaria veure el mateix paisatge sempre, com passa d'una gàbia estant."

curador, en què el públic fins i tot pot contemplar com duu a terme l'atenció mèdica (injeccions, revisió d'ecografies), amb unes altres en què es fomenta el joc. En les sessions d'interactivitat es vol posar èmfasi en el seguiment de la conducta dels individus, la prioritat que han establert els zosos aquests darrers anys.

Un emblema. Cal fer avinent que el dofí no és una espècie qualsevol per al zoo; és un animal emblemàtic, un animal que fa de portador del missatge que els zosos són concebuts per a difondre la cultura de la biodiversitat entre els ciutadans. Com diu Abelló, "el dofí és una mena de reclam per a fer pedagogia sobre què vol dir zoologia, sobre la necessitat de conservar la natura. Un reclam que no poden exercir unes altres espècies". La importància del dofí als

zosos europeus és cabdal. Ho demostra el fet que sigui objecte d'un programa europeu d'espècies en perill (EEP) per part de l'EAZA. En aquests programes es fa un estudi acurat de l'evolució de l'espècie als zosos, amb anàlisis demogràfiques i genètiques que han de servir per a establir plans de maneigament.

Pel que fa al futur zoo marí de Barcelona, diverses veus han criticat que, tot i que el pla inicial era una construcció eminentment pedagògica, sense lloc per a l'espectacle, els projectes que hi ha a hores d'ara damunt la taula contenen piscines amb grades que, pel que sembla, allotjarien espectacles. Aquests crítics lamenten que, en una ciutat que diu haver desterrat el xou amb animals salvatges, obri la porta un altre cop a l'espectacle.

Jordi Garriga